

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

Informativni Bilten

Jul — Decembar 2021

SADRŽAJ:

ŠESTOMESEČNI IZVEŠTAJ RADA2

POSETE I AKTIVNOSTI USTAVNOG SUDA.....5

PRESUDE.....12

ESLjP – VAŽNE ODLUKE.....18

Ustav Kosova - Poglavlje VIII

Ustavni sud

Član 112

[Osnovna Načela]

1. Ustavni sud je konačna vlast u Republici Kosovo za tumačenje Ustava i saglasnosti zakona sa Ustavom.
2. Ustavni sud je potpuno nezavistan u obavljanju svojih dužnosti.

Sastav Ustavnog suda

Ustavni sud Republike Kosovo je sastavljen od 9 (devet) sudija.

Sudije Ustavnog suda Republike Kosovo se imenuju u skladu sa članom 114 [*Sastav i Mandat Ustavnog suda*] Ustava i članovima 6 i 7. Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo.

Nakon osnivanja Ustavnog suda u 2009 godine i u skladu sa bivšim članom 152 [*Privremeni Sastav Ustavnog suda*] Ustava, 6 (šest) od 9 (devet) sudija je imenovao predsednik Republike Kosova na predlog Skupštine.

Od 6 (šest) domaćih sudija, 2 (dva) sudija su služili za neobnovljiv rok od 3 (tri) godine, 2 (dva) sudija su služili za neobnovljiv rok od 6 (šest) godina i 2 (dva) sudija su služili za neobnovljiv rok od 9 (devet) godina.

U skladu sa gore navedenim članom 152 [*Privremeni Sastav Ustavnog suda*] Ustava, 3 (troje) međunarodnih sudija je imenovao Međunarodni civilni predstavnik, nakon konsultacije sa predsednikom Evropskog suda za ljudska prava.

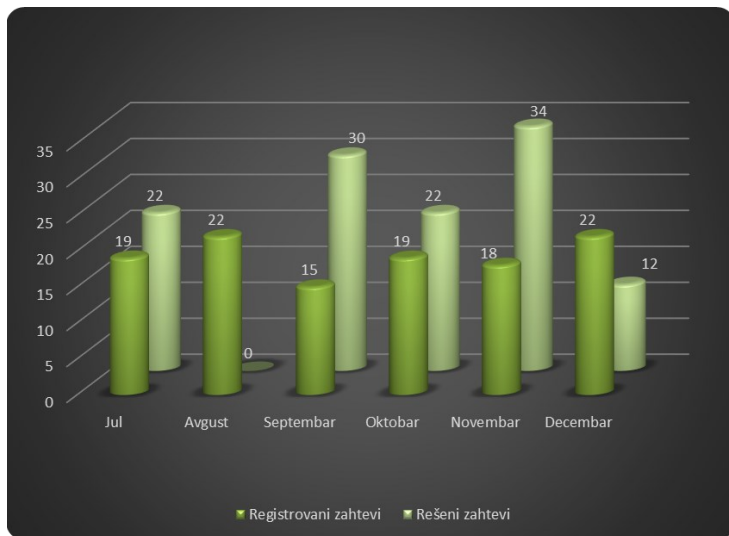
* Po isteku mandata predsednice Ustavnog suda i ostavke jednog sudije u junu, Sud se trenutno sastoji od 7 (sedam) sudija.

Status predmeta

Tokom šestomesečnog perioda: 1. jul – 31. decembar 2021. godine, Sud je primio 115 novih zahteva dok je na radu imao ukupno 270 zahteva/predmeta. Ukupno 120 zahteva je rešeno ili 44.44% svih slučajeva na raspolaganju.

Tokom ovog perioda, 115 odluka je objavljeno na internet stranici Suda.

*Dinamika primljenih zahteva po mesecima
(1. jul – 31. decembar 2021. godine)*

U nastavku su predstavljene 12 presude koje je Sud doneo tokom šestomesečnog perioda, 1. jul – 31. decembar 2021. godine:

- Presuda u slučaju KI 175/19, podnosilac zahteva: Ismajl Zogaj. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti obaveštenja [KMLC. br. 129/2019] državnog tužioca od 13. avgusta 2019. godine, rešenja [Ac. br. 3983/2018] Apelacionog suda Republike Kosovo od 24. maja 2019. godine i rešenja [C. br. 118/2018] Osnovnog suda u Đakovici—ogranak u Mališevu od 2. februara 2018. godine.
- Presuda u slučaju KI 01/20, podnosilac zahteva: Momir Marinković. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude [AC-I-17-0074-A123] Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju, od 8. oktobra 2019. godine.
- Presuda u slučaju KI 82/21, podnosilac zahteva: Opština Đakovica. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosovo [UPP-APP. br. 1/2020] od 28. oktobra 2020. godine.

- Presuda u slučaju KO 61/21, podnosilac zahteva: Slavko Simić i 10 drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti odluke Skupštine Republike Kosovo [br. 08/V-005], od 22. marta 2021. godine, o izboru Vlade Republike Kosovo.
- Presuda u slučaju KI 100/21, podnosilac zahteva: Moni Commerce d.o.o. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti rešenja Vrhovnog suda Republike Kosovo [ARJ-UZVP-br. 72/2020] od 28. oktobra 2020. godine.
- Presuda u slučaju KI 01/21, podnosilac zahteva: Ajshe Aliu. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Kosova [ARJ-UZVP. br. 37/2020] od 11. juna 2020. godine.
- Presuda u slučaju KI 189/20, podnosilac zahteva: IPKO Telecommunications L.L.C. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosovo [ARJ-UZPV. br. 17/2020] od 20. januara 2020. godine.
- Presuda u slučaju KI 54/21, podnosilac zahteva: Kamber Hoxha. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti rešenja Vrhovnog suda Republike Kosovo [Rev. br. 393/2020], od 1. februara 2021. godine.
- Presuda u slučaju KI 143/21, podnosilac zahteva: Avdyl Bajgora. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti rešenja Vrhovnog suda Republike Kosovo [Rev. 558/2020] od 22. februara 2020. godine.
- Presuda u slučaju KI 84/21, podnosilac zahteva: Telekom Kosova D.D. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti rešenja Vrhovnog suda Republike Kosovo [CML. br. 12/20] od 20. januara 2021. godine.
- Presuda u slučaju KO 127/21, podnosilac zahteva: Abelard Tahiri i 10 drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti odluke [br. 08-V-029] Skupštine Republike Kosovo, od 30. juna 2021. godine, o razrešenju pet (5) članova Nezavisnog nadzornog odbora civilne službe Kosova.
- Presuda u slučaju KI 120/19, podnosilac zahteva: Mursel Gashi. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti rešenja Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju [AC-I-17-0568] od 14. marta 2019. godine.

Vrste navodnih povreda

Vrste navodnih povreda od 115 primljenih zahteva tokom šestomesečnog perioda: 1. jul – 31. decembar 2021. godine, su sledeće:

- Član 2. [Suverenitet], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 3. [Jednakost pred Zakonom], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 4. [Oblik Vladavine i Podela Vlasti], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 7. [Vrednosti], 2 slučaja ili 1,7%;
- Član 12. [Lokalna Vlast], 2 slučaja ili 3,3%;
- Član 16. [Premoć Ustava], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 21. [Opšta Načela], 5 slučaja ili 2,6%;
- Član 22. [Direktna Primena Međunarodnih Sporazuma i Instrumenata], 6 slučaja ili 3,1%;
- Član 23. [Ljudsko Dostojanstvo], 4 slučaja ili 2,1%;
- Član 24. [Jednakost pred Zakonom], 19 slučaja ili 9,8%;
- Član 26. [Pravo na Lični Integritet], 2 slučaja ili 1%;
- Član 29. [Pravo na Slobodu i Sigurnost], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 30. [Prava Optuženog], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 63 slučaja ili 32,6%;
- Član 32. [Pravo na pravno sredstvo], 11 slučaja ili 5,7%;
- Član 33. [Načelo Legaliteta i Proporcionalnosti u Krivičnim Postupcima], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 34. [Pravo Lica da mu se ne Sudi Dva Puta za Isto Krivično Delo], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 35. [Sloboda Kretanja], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 41. [Pravo na Pristup Javnim Dokumentima], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 45. [Pravo na izbor i učešće], 3 slučaja ili 1,6%;
- Član 46. [Zaštita imovine], 19 slučaja ili 9,8%;
- Član 47. [Pravo na Obrazovanje], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 48. [Sloboda Nauke i Umetnosti], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 49. [Pravo na rad i obavljanje profesije], 7 slučaja ili 3,6%;
- Član 50. [Prava Deteta], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 53. [Tumačenje Odredbi Ljudskih Prava],

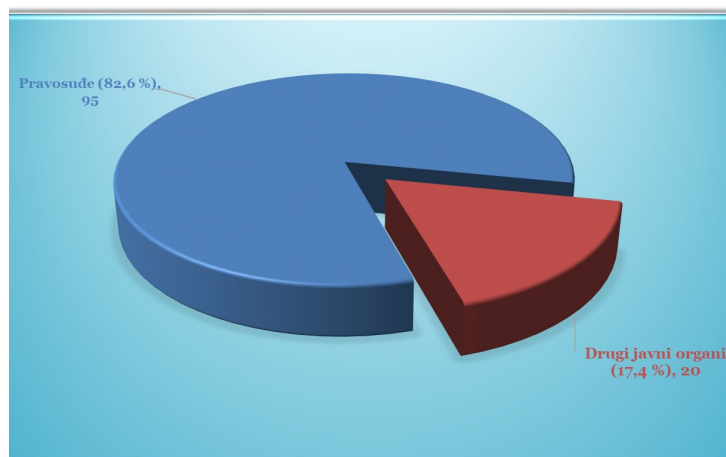
5 slučaja ili 2,6%;

- Član 54. [Sudska zaštita prava], 14 slučaja ili 17,3%;
- Član 55. [Ograničenje Prava i Osnovnih Sloboda], 4 slučaja ili 2,1%;
- Član 65. [Nadležnosti Skupštine], 1 slučaj ili 0,5%;
- Član 101. [Civilna Služba], 2 slučaja ili 1%;
- Druge povrede, 8 slučaja ili 4,1%;

Navodni počinioci kršenja prava

- 95 zahteva ili 82,6 % zahteva se odnose na odluke sudova;
- 20 zahteva ili 17,4 % zahteva se odnose na odluke drugih javnih organa;

*Navodni prekršioc prava
(1. jul – 31. decembar 2021. godine)*

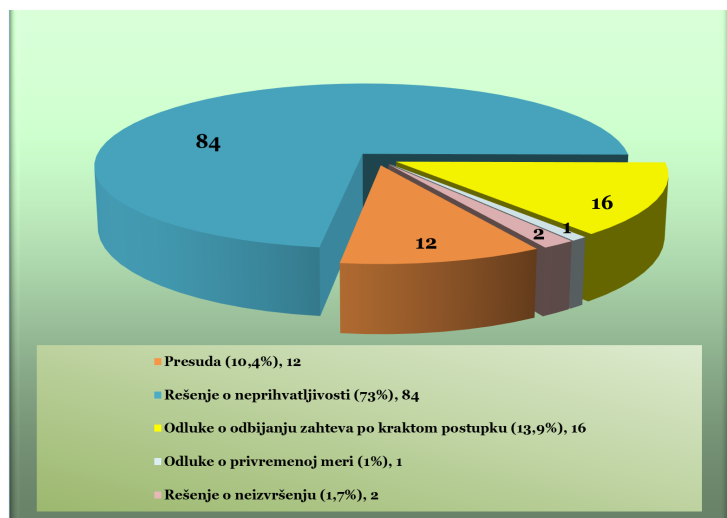
Sednice i veća za razmatranje

Tokom šestomesečnog perioda: 1. jul – 31. decembar 2021. godine, Ustavni sud je održao 28 plenarnih sednica i 150 veća za razmatranje, u kojim su razmatrani slučajevi rešeni odlukama, rešenjima, i presudama.

Tokom ovog šestomesečnog perioda, Ustavni sud je objavio 115 odluka. Struktura objavljenih odluka izgleda na sledeći način:

- 12 presude (10,4%);
- 84 rešenja o neprihvatljivosti (73%);
- 16 odluke o odbijanju zahteva po krakom postupku (13,9%);
- 1 odluka o privremenoj meri (1%);
- 2 rešenja o neizvršenju (1,7%);

Struktura odluka (1. jul – 31. decembar 2021. godine)

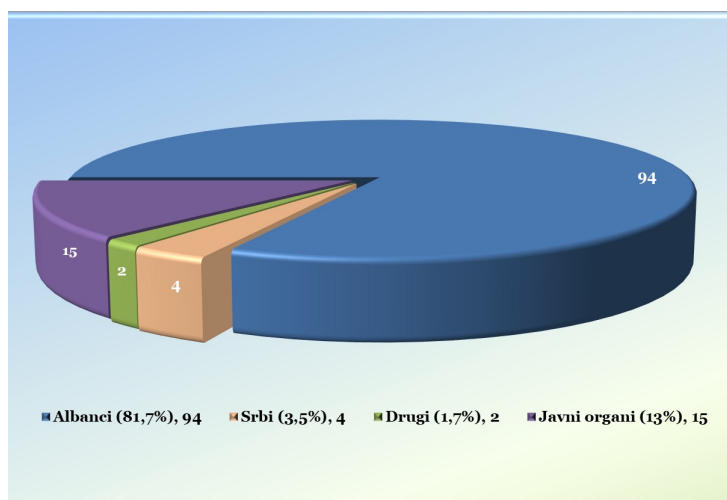

Pristup Sudu

Pristup pojedinaca Sudu se prikazuje na sledeći način:

- 94 zahteva je podneto od Albanaca, ili 81,7%;
- 4 zahteva je podneto od Srba, ili 3,5%;
- 2 zahteva je podneto od drugih zajednica, ili 1,7%;
- 15 zahteva je podneto od drugih javnih organa (pravnih lica), ili 13%;

Etnička struktura podnosilaca zahteva (1. jul – 31. decembar 2021. godine)

2 jul 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, je primila Ombudsmana Republike Turske, g. Şerefa Malkoça, u pratnji ambasadora Turske na Kosovu, g. Çağrıja Sakara. Nakon što se zahvalila na poseti, predsednica Caka – Nimani je prvo obavestila g. Malkoça o dosadašnjem radu Suda, prirodi zahteva koje su podneli pojedinci, procesu prijema zahteva i razmatranju predmeta u pandemijskim uslovima, kao i sprovođenju odluka Suda od strane državnih organa.

Ona je dalje naglasila važnu ulogu koju je Ustavni sud Kosova imao u donošenju odluka tokom godina, posebno u zaštiti ustavnosti u zemlji i promociji ljudskih prava, kao i odlične odnose saradnje sa mnogim drugim sudovima u regionu i šire, uključujući i Ustavni sud Turske.

S njegove strane, nakon što je pozeleo uspeh gđi. Caka – Nimani na novoj funkciji predsednice Ustavnog suda, g. Malkoç je izrazio volju za razmenu uzajamnih iskustava i za blisku institucionalnu saradnju u oblasti zaštite ljudskih prava.

5 jul 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, je primila u sastanku šefa Kancelarije EU-a na Kosovu/specijalnog predstavnika EU-a, g. Tomasa Szunyoga.

Tema zajedničke diskusije je bila, između ostalih, uloga i odlučivanje Ustavnog suda u demokratskim razvojnim procesima zemlje, važnost sprovođenja sudskih odluka na svim nivoima, kao i potreba za usvajanjem iskustva i najboljih praksa evropskih

zemalja u oblasti ustavnog sudstva. Predsednica Caka – Nimani je zatim iskoristila priliku da izrazi zahvalnost g. Szunyogu za kontinuiranu podršku koju su evropske institucije pružale Ustavnom sudu Kosova tokom godina u konsolidaciji njegovih profesionalnih i infrastrukturnih kapaciteta kroz sprovođenje zajedničkih projekata.

Nakon što je čestitao gđu. Caka – Nimani na njenom izboru na čelu Ustavnog suda, g. Szunyog je potvrdio da pružanje pomoći kosovskim institucijama u oblasti vladavine prava ostaje prioritet Evropske unije.

8 jul 2021

U nizu sastanaka sa domaćim institucionalnim čelnicima i međunarodnim predstavnicima nakon stupanja na dužnost predsednice Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani sastala se danas sa predsednikom Skupštine Republike Kosovo, g. Glaukom Konjufcom.

Na sastanku se, između ostalog, razgovaralo o nastavku dobre institucionalne saradnje između Ustavnog suda i Skupštine Kosova, izazovima u radu Ustavnog suda, kao i o unapređenju zakonskog okvira radi dalje konsolidacije ustavnog sudstva u Republici Kosovo.

Oba predsednika su istakla važnost poštovanja podele vlasti, dodatno naglašavajući neophodnost institucionalne interakcije u zaštiti ustavnosti i jačanju vladavine prava u zemlji.

12 jul 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, primila je danas ambasadora Sjedinjenih Američkih Država na Kosovu, g. Philipa S. Kosnetta.

Nakon što mu se zahvalila na poseti, predsednica Caka – Nimani je upoznala ambasadora Kosnetta sa dosadašnjim radom Suda, kao i sa svojim prioritetima tokom trogodišnjeg mandata na čelu Ustavnog suda.

Predsednica je izrazila zahvalnost na podršci koju je američka vlada pružila Ustavnom sudu kroz različite projekte radi njegove institucionalne konsolidacije od samog osnivanja i naglasila potrebu da se ova podrška nastavi i ubuduće.

Nakon što je pozeleo uspeh gđi. Caka – Nimani na dužnosti predsednice Suda, ambasador Kosnett je obećao da će se pružanje podrške Sjedinjenih Država Ustavnom sudu i drugim institucijama u zemlji nastaviti i dalje, u cilju jačanja nezavisnog sudstva i vladavine prava u Republici Kosovo.

14 jul 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, primila je predsednika Vrhovnog suda Republike Kosovo, g. Envera Pecija. Tokom sastanka, predsednica Caka – Nimani i predsednik Peci su, između ostalog, razgovarali i o

moгуćnostima intenziviranja saradnje između institucija kojima rukovode, zajedničkim izazovima u naporima za poboljšanje komunikacije sa javnošću, kao i o mogućnostima povećanja transparentnosti u radu oba suda.

U nastavku razgovora, oba predsednika su naglasila važnost koju ima zaštita nezavisnosti sudske vlasti za potrebe jačanja vladavine prava u Republici Kosovo.

15 jul 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani primila je predsedavajućeg Sudskog saveta Kosova, g. Alberta Zogaja.

Nakon što su jedno drugom pozeleli uspeh u izvršenju dužnosti na njihovim novim položajima, predsednica Caka – Nimani i predsedavajući Zogaj usredsredili su diskusiju na izazove pravosudnog sistema Kosova, kao i na ciljeve koji su od primarne važnosti za jačanje i dobro funkcionisanje pravosudnog sistema.

Obe strane su se saglasile o potrebi za daljim negovanjem dobrih odnosa saradnje između Ustavnog suda i Sudskog saveta Kosova, kao i o mogućnostima sprovođenja zajedničkih profesionalnih aktivnosti sa sudovima drugih nivoa u zemlji.

4 avgust 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, primila je ambasadorku Holandije na Kosovu, gđu. Carin Lobbezoo.

Trenutni izazovi u radu Suda i prioriteti u radu tokom trogodišnjeg mandata predsednice Caka – Nimani, bile su samo neke od tema o kojima se razgovaralo na zajedničkom sastanku.

Predsednica Caka – Nimani je u nastavku diskutovala i o stalnoj posvećenosti Suda unapređivanju i konsolidaciji svoje sudske prakse, kao i podizanju standarda suđenja i kvaliteta odluka.

Ambasadorka Lobbezoo je pozelela uspeh predsednici

Caka – Nimani u ispunjenju njenih dužnosti na čelu Ustavnog suda i naglasila da je jačanje vladavine prava na Kosovu i u interesu holandske vlade.

13 avgust 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, primila je ambasadora Republike Albanije na Kosovu, g. Qemala Minxhozija.

Nakon što mu je poželela dobrodošlicu, predsednica Caka – Nimani je upoznala ambasadora Minxhozija sa dosadašnjim radom Suda, naporima koji se ulažu radi povećanja efikasnosti u radu, kao i sa najnovijim dešavanjima u ustavnom sudstvu Kosova.

Predsednica je ocenila kao odlične međusobne odnose sa Ustavnim sudom Albanije i potvrdila obostranu spremnost za intenziviranje saradnje kroz zajedničke projekte.

Ambasador Minxhozi je izrazio svoje čestitke gđi. Caka – Nimani na preuzimanju dužnosti predsednice Ustavnog suda i naglasio da će uvek ostati posvećen produbljivanju saradnje između institucija Republike Kosovo i Republike Albanije.

17 avgust 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, primila je ambasadora Ujedinjenog Kraljevstva na Kosovu, g. Nicholasa

Abbotta. Na sastanku se, između ostalog, razgovaralo o radu i funkcionisanju Suda nakon odlaska dvoje ustavnih sudija u junu ove godine, te o važnosti očuvanja njegove funkcionalne nezavisnosti, kao neophodnog preduslova za zaštitu ustavnosti u zemlji.

Predsednica Caka – Nimani je stavila naglasak i na važnost povećanja transparentnosti u radu, unapređenje profesionalnih kapaciteta i bolju komunikaciju Suda sa javnošću, i tom prilikom izrazila svoju zahvalnost na pomoći koju je Vlada Ujedinjenog Kraljevstva pružala Ustavnom sudu Kosova u tom pravcu.

Ambasador Abbott je nakon što je predsednici Caka – Nimani poželeo uspeh u ispunjenju obaveza na njenoj novoj dužnosti, podvukao važnost očuvanja institucionalnog integriteta Ustavnog suda, te obećao da će se podrška nastaviti i ubuduće.

13 septembar 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, dočekala je na sastanku šefa Kancelarije Saveta Evrope Prištini, g. Frank Power. Na zajedničkom sastanku se između ostalog razgovaralo i o nastavku podrške koju je Kancelarija Saveta Evrope u Prištini pružala do sada Ustavnom sudu, posebno u stručnoj obuci za implementaciju Evropske konvencije o ljudskim pravima i približavanju sudske prakse Suda sa praksom

Evropskog suda za ljudska prava. Predsednica Caka – Nimani i g. Power su u nastavku razmenili svoja gledišta i u vezi ciljeva koji su od primarnog značaja za jačanje nezavisnog pravosuđa u zemlji, posebno naglašavajući značaj poboljšanja komunikacija sa javnošću i povećanje transparentnosti u radu.

30 septembar 2021

Na poziv Ustavnog suda Republike Albanije, delegacija Ustavnog suda Republike Kosovo, predvođena predsednicom Suda, gđom. Gresom Caka-Nimani, boravi u dvodnevnoj zvaničnoj poseti Albaniji.

Tokom boravka u Tirani, predsednica Caka-Nimani i njena albanska koleginica, gđa. Vitore Tusha, juče su na svečanoj ceremoniji potpisale Memorandum o saradnji između Ustavnog suda Kosova i Ustavnog suda Albanije kako bi se nastavila saradnja dva suda za novi petogodišnji period u oblastima od zajedničkog interesa.

Memorandum o saradnji, između ostalog, predviđa razvoj programa bilateralne saradnje u cilju usvajanja najboljih evropskih praksi ustavnog prava i Evropskog suda za ljudska prava, jačanja profesionalnih kapaciteta sudija i pomoćnog osoblja, povećanja kvaliteta odluka i poboljšanja komunikacije sa javnošću.

Uz podršku nemačke fondacije „Hans Siedel Stiftung“, u nastavku posete Albaniji, sudije dva ustavna suda danas su učestvovali na okruglom stolu na temu: *„Sporovi nadležnosti između vlasti, kao i između centralnih vlasti i lokalne uprave – relevantne prakse prema ustavnoj jurisprudenciji“*.

25 oktobar 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, primila je na sastanku upoznavanja novog direktora Misije USAID-a na Kosovu, gđu. Zeinahu Salahi.

Tokom sastanka, predsednica Caka – Nimani je

ukratko obavestila gđu. Salahi sa prioritetima u njenom mandatu kao predsednice Ustavnog suda, sa izazovima sa kojima se suočava u dosadašnjem radu i sa naporima koji se ulažu u unapređivanje profesionalnih i infrastrukturnih kapaciteta Suda uz pomoć i međunarodnih donatora.

Nakon što je izrazila zahvalnost Misiji USAID-a na Kosovu na podršci koju je godinama pružao Ustavnom sudu, predsednica Caka-Nimani je zatim napravila detaljniju prezentaciju o projektima uključenim u novi Strateški plan Suda, ističući posebno u konsolidaciji sudske prakse i kvalitet odluka po evropskim standardima, unapređenje elektronskog sistema

upravljanja predmetima i unapređenje komunikacije sa javnošću.

Gđa. Salahi se, sa svoje strane, obavezala da će nastaviti podršku USAID-a Ustavnom sudu, kao i drugim institucijama u zemlji, u cilju jačanja vladavine prava i zaštite ljudskih prava.

9 novembar 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, je primila na sastanak ambasadoru Francuske na Kosovu, gđu. Marie-Christine Butel. Dosadašnji rad Ustavnog suda, aktuelni izazovi u njegovom funkcionisanju i prioriteti u radu u narednoj godini bili su među temama o kojima se razgovaralo na zajedničkom sastanku.

Predsednica Caka-Nimani je dalje obavestila

ambasadorku Butel o dobrim odnosima saradnje između Ustavnog suda i drugih sudova u regionu i šire, kao i o naporima Suda za članstvo u raznim međunarodnim organizacijama i inicijativama.

Ambasadorka Butel je ponovo potvrdila posvećenost francuske vlade da nastavi da podržava institucije Kosova u njihovim naporima da ojačaju vladavinu prava i postignu međunarodne standarde u oblasti ljudskih prava.

20 novembar 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, boravila je u višednevnoj zvaničnoj poseti u Sjedinjenim Američkim Državama.

U petak, 19. novembra 2021. godine, predsednica Caka – Nimani sastala se u Vašingtonu sa zamenikom pomoćnika glavnog tužioca SAD i savetnikom za međunarodne odnose u Ministarstvu pravde, g. Bruceom C. Swartzom.

Nakon što je izrazila zahvalnost na kontinuiranoj pomoći koju su SAD pružale Kosovu i njegovom institucionalnom razvojem tokom godina, a posebno u vladavini prava, predsednica Caka – Nimani je upoznala g. Swartza o dostignućima i izazovima u ustavnom pravosuđu. Obe strane su u nastavku razmenile svoje stavove o najefikasnijim mehanizmima za jačanje vladavine prava u Republici Kosovo i važnosti konsolidacije vladavine prava u svakoj demokratskoj zemlji. Tokom boravka u Vašingtonu, predsednica Caka – Nimani se sastala i sa visokim zvaničnicima Stejt Departmenta i Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID), i

sa predstavnicima SAD u Venecijanskoj komisiji. Svoju posetu u SAD, predsednica Caka-Nimani je započela početkom prošle nedelje učestvovanjem na Međunarodnoj konferenciji na temu: *“Neotuđiva prava i tradicije konstitucionalizma”*, koju je organizovao Kellog institut za međunarodne studije na Univerzitetu Notr Dam, kojoj su prisustvovala sudije i predsednici ustavnih i vrhovnih sudova država širom sveta, kao i istaknuti međunarodni akademici i stručnjaci iz oblasti ljudskih prava. Kao jedan od

glavnih panelista na konferenciji, predsednica Caka – Nimani je iznela detaljnu prezentaciju u vezi sa ustavnom tradicijom Kosova i zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, u skladu sa načelima sadržanim u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima i Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima. Na poziv Pravnog fakulteta pri Univerzitetu Notr Dam, predsednica Caka – Nimani je takođe održala i predavanje o istoriji i ustavnoj tradiciji Ustavnog suda Kosova.

24 novembar 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, učestvovala je na okruglom stolu na temu: *“Žene u privrednom pravosuđu”*, koji je organizovala Američka privredna komora na Kosovu, u saradnji sa USAID Programom za privredno pravosuđe, u Hotelu “International Prishtina” u Prištini. U svom govoru održanom pred publikom sastavljenom od žena predstavnica pravosudnog sistema u Republici Kosovo, kao i iz oblasti poslovanja,

predsednica Caka – Nimani je, između ostalog, rekla da se puna integracija žena u javni život i u privatni sektor i dalje suočava sa strukturnim, socijalnim, ekonomskim i kulturnim barijerama.

Predsednica Caka – Nimani je dalje naglasila da, *“nije slučajno što su jednakost pred zakonom sastavljači Ustava uredili na nivou preambule”*, ocenivši rodnu ravnopravnost kao osnovnu vrednost i suštinski preduslov za održiv i demokratski razvoj društva.

Predsednica Caka – Nimani je ocenila da su za privredno pravosuđe izuzetno važni izvršenje pravosnažnih odluka, kao i unapređenje mehanizama kroz koje će žene imati lakši pristup pravosuđu, kao i veće učešće u donošenju odluka.

1 decembar 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, primila je delegaciju sačinjen od ombudsmana Kosova, g. Naim Qelaj, ombudsmana Albanije, gđe. Erinda Ballanca, ombudsmana Severne Makedonije, g. Naser Zyberi, i komesara Albanije za zaštitu od diskriminacije, g. Robert Gajda.

Nakon što je upoznala goste o konsolidaciji sudske prakse Ustavnog suda Kosova u skladu sa međunarodnim standardima za zaštitu ljudskih prava, predsednica Caka – Nimani je istakla važnost stabilnosti sudske prakse sudova u deljenju pravde za građane, uz poštovanje načela pravne sigurnosti.

Tokom sastanka, sve strane su potvrdile plemenitu

misiju koju ustavni sudovi i institucije ombudsmana imaju u garantovanju demokratskog funkcionisanja državnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava, i tom prilikom razmenili međusobna iskustva u vezi sa ustavnim žalbama i problemima sa kojima se susreću građani različitih kategorija u njihovim zemljama.

Na sastanku je ocenjeno da su od posebnog značaja i reforma i jačanje državnog pravnog okvira koji se odnosi na ljudska prava, kao i kontinuirano informisanje građana u vezi sa njihovim zagarantovanim pravima i slobodama.

7 decembar 2021

Delegacija Ustavnog suda Republike Kosovo, koju je predvodila predsednica Suda, gđa. Gresa Caka – Nimani, boravila je u Skoplju, u zvaničnoj poseti Ustavnom sudu Severne Makedonije.

Tokom boravka u makedonskom glavnom gradu, predsednica Caka – Nimani i njena koleginica, gđa. Dobrila Kacarska, razgovarale su zajedno sa sudijama oba suda o modalitetima daljeg intenziviranja institucionalne saradnje u oblastima od uzajamnog interesa. Obe strane su se saglasile o narednim koracima koje treba preduzeti u pravcu produbljivanja saradnje, sa posebnim fokusom na razmeni iskustava u cilju unapređenja relevantnih sudskih praksi.

U nastavku posete, sudije oba suda prisustvovala su zajedničkoj radionici koja je organizovana po pitanju zaštite ustavnih prava i sloboda u Ustavnom sudu Kosova i Ustavnom sudu Severne Makedonije, sa posebnim osvrtom na primenu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava.

15 decembar 2021

Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa. Gresa Caka – Nimani, je primila na sastanku delegaciju Republike Albanije u sastavu rektora Univerziteta u Tirani, prof. dr Artana Hoxhu, i višeg inspektora pravde u Republici Albaniji, g. Artura Metanija, u pratnji dekana Pravnog fakulteta Univerziteta u Prištini „Hasan Priština“, prof. dr Avnija Puke.

Značaj kontinuirane komunikacije između akademskog i institucionalnog spektra, ujednačavanje jezičkog standarda koji se koristi u izradi pravnih

dokumenata i potreba za tekućim reformama u pravnom okviru obe zemlje, bile su među temama o kojima se razgovaralo na zajedničkom sastanku.

Predsednica Caka – Nimani je dalje informisala goste iz Tirane o odličnim odnosima saradnje sa regionalnim ustavnim sudovima, posebno sa Ustavnim sudom Albanije.

Rektor Hoxha je istakao značaj organizovanja institucionalne prakse novih generacija pravnika u oblasti ustavnog prava i potrebu za većim ulaganjem vlada obe zemlje u tom pogledu, dok je inspektor Metani istakao značaj jačanja nezavisnih državnih mehanizama da obezbedi integritet sudija i tužilaca.

Presuda

KO 61/21

Podnosilac

Slavko Simić i 10 drugih poslanika Skupštine
Republike Kosovo

*Zahtev za ocenu ustavnosti odluke Skupštine
Republike Kosovo [br. 08/V-005] od 22. marta 2021.
godine o izboru Vlade Republike Kosovo*

U zahtevu KO61/21, predmetna stvar razmatranja je bila ocena ustavnosti odluke Skupštine Republike Kosovo [br. 08/V-005] od 22. marta 2021. godine o izboru Vlade Republike Kosovo.

Podnosioci zahteva su pred Sudom tvrdili da odluka o izboru Vlade nije u skladu sa članom 96. [Ministarstva i predstavljanje zajednica] Ustava, jer ministar administracije lokalne samouprave nije izabran nakon konsultacija sa većinom poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice u Skupštini Kosova.

Glavno pitanje u ovom slučaju odnosilo se na način na koji se imenuju ministri koji predstavljaju nevećinsku zajednicu u Vladi. Pred Sudom nije bio sporan način imenovanja jednog (1) ministra koji se obavezno imenuje od strane srpske zajednice; ili jednog (1) ministra kojeg obavezno imenuju druge nevećinske zajednice, već imenovanje „trećeg“ ministra u vladi od strane nevećinskih zajednica, što je ustavna obaveza u slučaju da se Vlada sastoji od više od dvanaest (12) ministara. S tim u vezi, podnosioci zahteva su tvrdili da je za imenovanje „trećeg“ ministra u Vladi potrebna konsultacija/odobrenje većine svih poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice u Skupštini, odnosno najmanje jedanaest (11) od dvadeset (20) poslanika koji predstavljaju nevećinsku zajednicu.

Ustavni sud je naglasio da bi, u smislu ustavnosti sastava Vlade, na osnovu člana 96. Ustava, Vlada trebala imati najmanje jednog (1) ministra iz srpske zajednice i jednog (1) ministra iz druge nevećinske zajednice. Način izbora ovih ministara razlikuje se u zavisnosti od toga da li je kandidat za ministra poslanik u Skupštini ili nije. Da bi se predložio kandidat za ministra iz redova poslanika Skupštine, potrebno je konsultovati se sa strankama, koalicijama ili grupama koje predstavljaju nevećinske zajednice na Kosovu. Sa druge strane, za imenovanje kandidata za

ministra van redova poslanika Skupštine potrebno je službeno odobrenje većine poslanika Skupštine, koji pripadaju strankama, koalicijama, građanskim inicijativama i nezavisnim kandidatima, koji su se izjasnili da predstavljaju navedenu zajednicu.

Ustavni sud je takođe naveo da Ustav propisuje da ako sastav vlade ima više od dvanaest (12) ministara, Vlada mora imati i trećeg ministra, „koji predstavlja jednu od nevećinskih zajednica na Kosovu...“. Sud je dalje naveo da, u odnosu na trećeg ministra, Ustav predviđa diskreciono pravo mandataru za premijera, u odnosu na redove relevantnih zajednica, iz kojih se može izabrati treći ministar, ne navodeći nužno da se ovaj ministar mora predložiti/odobriti od strane poslanika koji predstavljaju srpsku zajednicu ili od poslanika koji predstavljaju ostale nevećinske zajednice, već tražeći da se poštuje isti postupak, odnosno konsultacije/odobrenje „relevantne zajednice“, u zavisnosti od toga da li je relevantni kandidat poslanik u Skupštini ili ne.

U okolnostima ovog konkretnog slučaja, Sud je naglasio da je „treći“ ministar iz nevećinskih zajednica, odnosno ministar administracije i lokalne samouprave, bio poslanik Skupštine izabran na izborima 14. februara 2021. godine, i koji je izjavio da zastupa jednu od ostalih nevećinskih zajednica u Skupštini u smislu člana 64. [Struktura Skupštine] Ustava, i koji je predložen za ovu funkciju uz konsultacije sa predstavnicima nevećinskih zajednica u Skupštini. Imajući u obzir da je relevantni kandidat bio izabrani poslanik Skupštine, službeno odobrenje od navedene zajednice nije ustavna obaveza, a pred Sudom nije bilo nikakvih tvrdnji da poslanici koji zastupaju ostale zajednice nisu bili konsultovani u vezi sa imenovanjem navedenog kandidata za ministra, nasuprot činjenici da im je Sud omogućio da dostave svoje komentare u vezi sa zahtevom koji je podnet od strane podnosioca zahteva.

Sud je na kraju objasnio da na osnovu člana 96. Ustava obavezna je konsultacija sa ili odobrenje poslanika koji predstavljaju „relevantnu zajednicu“, odnosno poslanika koji predstavljaju srpsku zajednicu ili koji predstavljaju ostale nevećinske zajednice, u zavisnosti od toga da li je taj kandidat poslanik u Skupštini ili ne, a ne većina svih poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice. U okolnostima ovog slučaja, kandidat koji je nominovan za ministra bio je poslanik u Skupštini i stoga njegovo službeno odobrenje nije bila ustavna obaveza, dok pred Sudom nije bilo nikakvih tvrdnji da obaveza za konsultaciju sa „navedenom zajednicom“ nije bila iscrpljena. Stoga, Sud je zaključio da osporena odluka Skupštine Kosova o izboru Vlade nije doneta u suprotnosti sa stavovima 3 i 5 člana 96. Ustava.

Presuda

KI 01/21

Podnosilac

Ajshe Aliu

Zahtev za ocenu ustavnosti presude Vrhovnog suda Kosova [ARJ-UZVP. br. 37/2020], od 11. juna 2020. godine

Okolnosti konkretnog slučaja se odnose na navodno pravo jedne biološke majke da upozna/stupi u kontakt sa svojim detetom koje je dato na usvajanje i koje je sada već punoletno, a po pojedinostima koje su razjašnjene u objavljenoj presudi. Pitavanja koja se nalaze u zahtevu se odnose, između ostalog, na pravo na privatnost, te relevantne principe i izuzetke, kao što je to zagarantovano odgovarajućim članovima Ustava i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, i relevantnom praksom Suda i praksom Evropskog Suda za ljudska prava.

Specifičnije, iz spisa predmeta proizilazi da je podnositeljka zahteva, dana 1. marta 2016. godine, podnela Centru za socijalni rad pri opštini Priština zahtev kojim je tražila da se njeno punoletno biološko dete koje je dala na usvajanje 1989. godine, obavesti o (i) postojanju njegove biološke majke i (ii) njenom interesovanju da se upozna sa njim. Centar za socijalni rad je odgovorio naglašavajući da (i) ne postoji zakonski osnov za obaveštavanje njenog biološkog deteta o njegovom usvajanju i (ii) da na osnovu stava 2 člana 194 (Načela) Zakona Kosova o porodici pristup informacijama o biološkim roditeljima ima samo punoletno usvojeno dete na osnovu njegovog/njenog zahteva. Kao rezultat zahteva podnositeljke zahteva za preispitivanje odgovora Centra za socijalni rad, zaključak ovog potonjeg je potvrđen i od strane Komisije za žalbe pri Odeljenju za socijalne i porodične politike u Ministarstvu rada i socijalne zaštite. Usled toga, podnositeljka zahteva je podnela Osnovnom sudu u Prištini tužbeni zahtev kojim je, između ostalog, tražila da se Odeljenje za socijalne i porodične politike obaveže da obavesti njeno biološko dete o njegovom usvojenju. Osnovni sud je odbio kao neosnovanu tužbu podnositeljke zahteva i potvrdio je gore navedene zaključke Centra za socijalni rad i Komisije za žalbe pri Ministarstvu rada i socijalne

zaštite te zaključio da na osnovu važećih zakonskih odredbi Centar za socijalni rad nije dužan da obaveštava dete o njegovom usvojenju i da pravo na pristup podacima ima samo punoletni usvojenik na osnovu njegovog zahteva. Nakon toga, podnositeljka zahteva je protiv navedene presude Osnovnog suda izjavila žalbu Apelacionom sudu, i potonji je odbio njenu žalbu kao neosnovanu i potvrdio zaključke prvostepenog suda. Kao rezultat zahteva podnositeljke za vanredno preispitivanje presude Apelacionog suda podnetog Vrhovnom sudu, potonji je Presudom od 11. juna 2020. godine, odbio ovaj zahtev podnositeljke zahteva kao neosnovan. Vrhovni sud je osporenim presudom potvrdio zaključke Osnovnog i Apelacionog suda i zaključio da se podaci i okolnosti usvojenja ne smeju otkrivati i istraživati bez saglasnosti usvojitelja i deteta, osim ako to ne zahtevaju posebni razlozi i iz razloga javnog interesa.

Podnositeljka zahteva osporava pred Sudom gore navedene zaključke Vrhovnog suda, uključujući i zaključke prvostepenog i drugostepenog suda. Suština navoda podnositeljke zahteva pred Sudom je da su redovni sudovi povredili njeno pravo na privatni život, zagarantovano članom 8 (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) Evropske Konvencije o Ljudskim pravima, zato što joj nisu usvojili zahtev da obavesti njeno biološko dete u vezi sa postojanjem njegove biološke majke i zainteresovanost podnositeljke zahteva da ga upozna. Kao rezultat ovoga, ona je takođe tvrdila i: (i) povredu člana 31. (pravo na pravično i nepristrasno suđenje) Ustava u vezi sa članom 6. (pravo na pravično suđenje) Evropske Konvencije o Ljudskim pravima zbog neobrazloženja sudske odluke i (iii) povredu člana 7. Konvencije o pravima deteta.

Prilikom ocene navoda podnositeljke zahteva, Sud se fokusirao na garancije sadržane u članu 36. (Pravo na privatnost) Ustava a u vezi sa članom 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) Evropske konvencije o ljudskim pravima, i u tom kontekstu je prvo razradio opšte principe koji proizilaze iz prakse Suda kao i iz prakse Evropskog suda za ljudska prava, a zatim ih je primenio i na okolnosti ovog slučaja. Sud je primetio da zahtev podnosioca, kojim je izrazila interesovanje da obavesti svoje dete koje je dato na usvajanje 1989. godine, sadrži elemente koji pripadaju značajnom delu njenog identiteta kao biološke majke i koji utiču na njeno pravo na privatnost u okviru značenja pojma „njenog privatnog života“ zagarantovanog stavom 1. člana 36. Ustava u vezi sa stavom 1. člana 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Samim tim, s obzirom na to da ovaj navod utiče na njeno pravo na privatnost, Sud je podsetio da je, prema svojoj praksi i praksi Evropskog suda za ljudska prava, prilikom razmatranja predmeta da se utvrdi da li u konkretnom slučaju postoji ograničenje i kršenje ljudskih prava i sloboda zagarantovanih Konvencijom, primenjuje iste koncepte, odnosno da li je relevantno ograničenje ili mešanje: (i) u “skladu sa zakonom” ili “propisano zakonom”; (ii) da li “teži nekom legitimnom cilju”; i (iii) da li je “neophodno u jednom

demokratskom društvu.” U ovom kontekstu, Sud je u okolnostima ovog slučaja smatrao da su odluke redovnih sudova, kojima je poseban zahtev podnosioca odbijen: (i) zasnovane na zakonu; (ii) da su težile nekom legitimnom cilju – zaštiti prava i sloboda usvojenog deteta i njegove ili njene usvojiteljske porodice; i (iii) težile su pravičnoj ravnoteži između interesa usvojenog deteta, već punoletnog, i poštovanja njegovih ili njenih privatnih i porodičnih prava u njegovoj ili njenoj usvojiteljskoj porodici.

Shodno tome, Sud je našao da pobijana presuda Vrhovnog suda nije obuhvaćena povredama njegovog prava na privatnost zagaranovanog stavom 1. člana 36. Ustava u vezi sa stavom 1. člana 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Sa druge strane, u pogledu navoda o povredi prava na pravično i nepristrasno suđenje, kao rezultat nedostatka obrazložene sudske odluke, Sud, primenjujući opšte principe utvrđene kroz praksu Suda i kroz sudske praksu Evropskog suda ljudskih prava, podsećajući da na osnovu istih i u meri u kojoj je to relevantno za okolnosti ovog slučaja, obim u kome se primenjuje obaveza davanja razloga može varirati u zavisnosti od prirode odluke i treba da se odredi u svetlu okolnosti slučaja, i zaključio je da u okolnostima podnosioca zahteva, osporena presuda Vrhovnog suda ispunjava kriterijume i standarde za donošenje obrazložene sudske odluke, kao što je zagaranovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. Konvencije.

Na kraju, na osnovu okolnosti konkretnog slučaja i na osnovu objašnjenja datih u objavljenoj presudi, Sud je našao da je osporena presuda Vrhovnog suda u skladu sa (i) članom 36. [Pravo na privatnost] Ustava a u vezi sa članom 8 (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) Evropske konvencije o ljudskim pravima; i takođe (ii) članom 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava a u vezi sa članom 6 (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Presuda

KI 84/21

Podnosilac

Telekom Kosova D.D.

Zahtev za ocenu ustavnosti rešenja Vrhovnog suda Kosova [CML. br. 12/20] od 20. januara 2021. godine

Okolnosti konkretnog slučaja odnose se na Sporazum o uslugama podrške operatora virtuelne mobilne mreže (Sporazum), zaključen između podnosioca zahteva, odnosno Telekomu Kosova, i kompanije „Dardafon“, u vezi sa pružanjem usluga mobilne telefonije. Napred navedeni sporazum je rezultirao sporom između strana i kao rezultat toga, kompanija „Dardafon“ je pokrenula 3 (tri) različita postupka, i to: (i) postupak pred Arbitražnim tribunalom pri Međunarodnoj privrednoj komori (ICC) godine u vezi sa rešavanjem spora iz gore navedenog Sporazuma, koji je za posledicu imao donošenje odluke kojom je, između ostalog, podnosilac zahteva bio obavezan da kompaniji „Dardafon“ isplati određeni novčani iznos zbog nepoštovanja Sporazuma; (ii) postupak u vezi sa priznavanjem odluke Arbitražnog tribunala ICC-a, koja je rezultirala priznanjem ove odluke od strane Osnovnog suda, koju je takođe potvrdio Apelacioni sud i koja je shodno tome postala pravosnažna; kao i (iii) postupak koji se odnosio na izvršenje odluke Arbitražnog tribunala ICC-a.

Predmetna stvar pred Sudom se odnosila samo na treći postupak, odnosno na postupak koji se odnosi na izvršenje odluke Arbitražnog tribunala ICC-a. Spor u izvršnom postupku je otpočeo nakon što je podnosilac zahteva podneo prigovor Osnovnom sudu u Prištini protiv naloga za izvršenje koji je izdao privatni izvršitelj na zahtev kompanije „Dardafon“.

Sporno među stranama u postupku sprovedenim pred Osnovnim sudom je, između ostalog, bio ukupan iznos glavnog duga, odnosno iznos koji bi bio predmet izvršenja. Shodno tome, Osnovni sud je doneo zaključak kojim je obavezao kompaniju „Dardafon“ da u roku od 3 (tri) dana precizira predlog za izvršenje u pogledu ukupnog iznosa glavnog duga. U odgovoru na gore navedeni zaključak, kompanija „Dardafon“ je podnela Osnovnom sudu kompletiranje predloga za izvršenje i sopstveno veštačenje. Ove dokumente je Sud dostavio i podnosiocu zahteva i koji ih je primio 6. jula 2020. godine, dok je njegov odgovor Sudu podneo sledećeg dana, odnosno 7. jula.

Međutim, 6. jula 2020. godine, Osnovni sud je doneo svoju odluku kojom je odbio, kao neosnovan, prigovor podnosioca zahteva u vezi sa iznosom od 24.684.003,15 evra, dok je delimično usvojio, kao osnovan, prigovor u vezi sa iznosom od 315.99,85 evra. Protiv ovog rešenja, podnosilac zahteva je uložio žalbu Apelacionom sudu navodeći da Osnovni sud, između ostalog, uopšte nije uzeo u obzir njegov podnesak, zato što je rešenje Osnovnog suda doneto dan ranije, odnosno 6. jula 2020. godine, bez čekanja i bez razmatranja odgovora od strane podnosioca zahteva na preciziranje predloga za izvršenje kompanije „Dardafon“ i drugih dokumenata, uključujući i veštačenje, kršeći njegova prava zagaranovana zakonom i kršeći načelo jednakosti oružja koje je zagaranovano Ustavom. Apelacioni sud je odbio, kao neosnovanu, žalbu podnosioca zahteva, ne osvrćući se

na navod o nemogućnosti podnosioca zahteva da se izjasni o preciziranju predloga za izvršenje kompanije „Dardafon“. Kancelarija Državnog tužioca je podnela zahtev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu. Poslednje navedeni je takođe odbio zahtev, kao neosnovan.

Podnosilac zahteva je pred Ustavnim sudom, između ostalog, naveo da su odluke redovnih sudova u izvršnom postupku donete uz povredu načela „jednakosti oružja“ zagarantovanog članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima, jer je (i) Osnovni sud uskratio podnosiocu zahteva pravo da se izjasni u vezi sa preciziranjem duga kompanije „Dardafon“ i dodatnim dokumentima i dokazima, uključujući i veštačenje, jer je rešenje Osnovnog suda doneto na dan kada je podnosilac zahteva primio relevantnu dokumentaciju i sud nije čekao ni jedan dan na odgovor podnosioca zahteva; i (ii) Apelacioni sud se uopšte nije bavio navodom podnosioca zahteva o povredi načela „jednakosti oružja“.

Razmatrajući navode podnosioca zahteva, Sud je prvo razradio načela svoje sudske prakse i Evropskog suda za ljudska prava u vezi sa načelom „jednakosti oružja“, a zatim ih primenio na okolnosti ovog slučaja. Sud je, između ostalog, podsetio da je, prema načelu „jednakosti oružja“, nedopustivo da strana u postupku podnosi primedbe ili komentare pred redovnim sudovima, koji imaju za cilj da utiču na donošenje odluke suda, bez znanja druge strane ili bez davanja mogućnosti drugoj strani da na njih odgovori. Sud je takođe istakao da se proceduralni nedostaci u prvom stepenu mogu otkloniti putem žalbe, pod uslovom da institucija koja odlučuje o predmetnoj žalbi, ima „punu nadležnost“ nad slučajem koji ima pred sobom. Sud je, nakon analize spisa predmeta i kao što je detaljno objašnjeno u objavljenoj presudi, utvrdio da: (i) kršeći načelo „jednakosti oružja“, Osnovni sud je uskratio podnosiocu zahteva pravo da se izjasni o podnesku kompanije „Dardafon“ u vezi sa preciziranjem predloga za izvršenje i dodatnom dokumentacijom i dokazima, pošto je rešenje Osnovnog suda doneto istog dana kada je podnosilac zahteva primio dokumentaciju i ne čekajući njegov odgovor; i (ii) Vrhovni sud, a posebno Apelacioni sud, koji je, iako je imao „punu nadležnost“ da odlučuje o slučaju, uključujući i nadležnost da ispravi nedostatke postupka sprovedenim pred Osnovnim sudom, propustio da se pozabavi istim, neispravljaajući samim tim, povredu načela „jednakosti oružja“.

Shodno tome i na osnovu objašnjenja datih u objavljenoj presudi, Sud je utvrdio da je osporeno rešenje Vrhovnog suda i rešenje Apelacionog suda doneto u suprotnosti sa procesnim garancijama, koje su propisane u članu 31. Ustava u vezi sa članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima, vraćajući isto na presuđivanje Apelacionom sudu, s obzirom da poslednje navedeni, kao što je objašnjeno u presudi, ima „punu nadležnost“ da rešava procesne nedostatke koji su rezultirali osporavanjem rešenja Osnovnog suda.

Presuda

KO 127/27

Podnosilac

Abelard Tahiri i 10 drugih poslanika Skupštine
Republike Kosovo

Zahtev za ocenu ustavnosti odluke [br. 08-V-029] Skupštine Republike Kosovo od 30. juna 2021. godine o razrešenju pet (5) članova Nezavisnog nadzornog odbora civilne službe Kosova

U okolnostima ovog slučaja, Sud je ocenio ustavnost Odluke [br. 08-V-029] od 30. juna 2021. godine Skupštine Republike Kosovo, kojom je razrešeno pet (5) članova Nezavisnog nadzornog odbora za civilnu službu Kosova. Zahtev za ocenu ustavnosti ovog akta Sudu je podnelo jedanaest (11) poslanika Skupštine, na osnovu ovlašćenja utvrđenih stavom 5. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava. Prilikom ocene ustavnosti osporene odluke Skupštine, Sud je jednoglasno odlučio da je (i) zahtev prihvatljiv; (ii) Odluka [br.08/V-029] od 30. juna 2021. godine nije u saglasnosti sa stavom 2. člana 101. [Civilna služba] Ustava; (iii) da ukine gore navedenu odluku; (iv) da ukine privremenu meru određenu odlukom Suda od 21. oktobra 2021. godine; i (v) da odbije zahtev za javnu raspravu.

Sud je podsetio da je 30. juna 2021. godine, na osnovu preporuke skupštinske Komisije za javnu upravu, Skupština izglasala razrešenje pet (5) članova Nezavisnog nadzornog odbora. Osporavajući ustavnost ovog akta, podnosioci zahteva su naveli pred Sudom da je osporenim odlukom Skupštine povređena nezavisnost Odbora zagarantovana članom 101. [Civilna služba] i članom 142. [Nezavisne agencije] Ustava, naglašavajući da je Odbor, kao nezavisni ustavni organ, ne može biti predmet mešanja Skupštine i da za kolektivno razrešenje članova Nezavisnog nadzornog odbora nije ispunjen nijedan od zakonskih kriterijuma utvrđenih Zakonom o Nezavisnom nadzornom odboru civilne službe Kosova. U protivargumentima koje je Sudu podnela dotična poslanica Parlamentarne grupe Pokreta Samoopredeljenje!, u suštini se ističe da je Skupština u donošenju osporene odluke postupila u skladu sa svojom nadzornom funkcijom, dok slučaj pokrenut

pred Sudom ne sadrži ustavna pitanja, jer Ustav ne utvrđuje postupak izbora i razrešenja članova Nezavisnog nadzornog odbora.

U proceni odnosnih argumenata i protiv argumenata i okolnosti koje uključuje slučaj, Sud je (i) prvo elaborisao status Nezavisnog nadzornog odbora i njegovih članova, pozivajući se na Ustav, važeće zakone i na sudsku praksu Suda; (ii) elaborisao nadležnost Skupštine i relevantna ograničenja u vršenju nadzorne funkcije nad Nezavisnim nadzornim odborom; i na kraju (iii) primenio ove principe u oceni ustavnosti osporene odluke Skupštine.

Povodom institucionalne nezavisnosti Nezavisnog nadzornog odbora, Sud je između ostalog naglasio da (i) Nezavisni nadzorni odbor je institucija osnovana članom 101. Ustava; (ii) Ustav je Odboru odredio status “nezavisne” institucije u vršenju svoje ustavne funkcije, odnosno “obezbediti poštovanje uredbi i načela koja regulišu civilnu službu”; (iii) na osnovu konsolidovane sudske prakse Suda, utvrđeno je da Nezavisni nadzorni odbor uživa prerogative „tribunala“ u smislu člana 31. [Pravo na Pravično i Nepriistrasno Suđenje] Ustava i člana 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima i da su odluke Nezavisnog nadzornog odbora “konačne, obavezujuće i izvršne”; i (iv) da se kontrola zakonitosti odluka Nezavisnog nadzornog odbora vrši pokretanjem upravnog spora pred nadležnim sudom, pa shodno tome, podleže kontroli sudske vlasti. Što se tiče nezavisnosti članova Nezavisnog nadzornog odbora, Sud je naglasio da (i) nezavisnost u vršenju ustavne funkcije Odbora za “obezbeđivanje poštovanja uredbi i načela koja regulišu civilnu službu” takođe podrazumeva i nezavisnost njegovih članova u donošenju odluka; i (ii) u istu svrhu, sama Skupština je Zakonom o Nezavisnom nadzornom odboru civilne službe Kosova predvidela imunitet članova Nezavisnog nadzornog odbora od krivičnog gonjenja, građanskih parnica ili razrešenja “u vezi donošenja odluka u okviru ustavnih i zakonskih funkcija Odbora”; odnosno za izražene stavove, način glasanja ili odluke donete tokom njihovog rada kao članovi Nezavisnog nadzornog odbora.

U pogledu nadležnosti Skupštine da nadgleda Nezavisni nadzorni odbor, Sud je naglasio da je (i) nadležnost Skupštine da nadgleda rad Vlade i drugih javnih institucija, koje, u skladu sa Ustavom i zakonima, izveštavaju Skupštinu, utvrđena stavom 9 člana 65 [Nadležnosti Skupštine] Ustava; i (ii) u slučaju Nezavisnog nadzornog odbora, ova nadležnost Skupštine je detaljnije određena Zakonom o Nezavisnom nadzornom odboru civilne službe Kosova i uključuje, između ostalog, ovlašćenje Skupštine da prekine mandat članovima Odbora u okolnostima predviđenih u članu 15. (Prekid mandata člana Odbora) ovog Zakona. Međutim, Sud je dalje istakao da vršenje nadležnosti za prekid mandata isključuje prekid istog zbog “donošenja odluka” od strane članova Nezavisnog nadzornog odbora, jer bi takve okolnosti, (i) povredile institucionalnu nezavisnost Odbora i njegovih članova, koja je utvrđena stavom

2. člana 101. Ustava; i (ii) bilo bi u suprotnosti sa samim određivanjem Skupštine da članovi Odbora uživaju imunitet od razrešenja zbog donošenja odluka, kao što je utvrđeno relevantnim odredbama Zakona o Nezavisnom nadzornom odboru civilne službe Kosova. U oceni ustavnosti osporene odluke Skupštine, Sud je podsetio da se ista poziva na tačke 1.3. i 1.1. stava 1. člana 15. Zakona o Nezavisnom nadzornom odboru civilne službe Kosova. Prva, odnosno tačka 1.3 člana 15 ovog Zakona, predviđa mogućnost prekida mandata “u slučajevima izvršenja zadataka u nesaglasnosti sa njegovom funkcijom”.

Međutim osporena odluka Skupštine, ne sadrži nijednu činjenicu i obrazloženje o tome kako je pet (5) članova Nezavisnog nadzornog odbora kolektivno, moglo da izvrše njihove dužnosti u nesaglasnosti sa njihovom funkcijom. Dok druga, odnosno tačka 1.1 člana 15 Zakona o Nezavisnom nadzornom odboru civilne službe Kosova predviđa mogućnost prekida mandata “zbog kršenja odredaba ovog zakona”. U kontekstu poslednje navedenog, u osporenoj odluci Skupštine se navodi da je “ocenjeno da je Odbor postupao u suprotnosti sa članom 12. Zakona o NNOCSK-u, iz razloga što prilikom donošenja odluke nije primenjivao važeće zakone”.

Sud je naglasio da se osporena odluka Skupštine ne poziva ni na jednu činjenicu i obrazloženje za potkrepljenje navodnog kršenja ove odredbe od strane pet (5) članova Nezavisnog nadzornog odbora kolektivno, osim stavljanja naglaska na “donošenje odluka” od strane članova Nezavisnog nadzornog odbora. Ovo, štaviše, rezultira od činjenice da je osporenoj odluci prethodio niz radnji i pitanja od strane relevantne Komisije Skupštine koja su upućena Nezavisnom nadzornom odboru vezano za donošenje odluka u konkretnim slučajevima.

U ovom kontekstu, Sud je ponovio da (i) Skupština ima ustavnu nadležnost da nadgleda Nezavisni nadzorni odbor, uključujući mogućnost prekida mandata njegovim članovima u slučajevima koji su predviđeni Zakonom o Nezavisnom nadzornom odboru civilne službe Kosova; ali da (ii) članovi Nezavisnog nadzornog odbora ne mogu biti razrešeni samo zbog “donošenja odluka” jer za to imaju ustavnu i zakonsku nezavisnost, kao i imunitet od razrešenja, kao što je utvrđeno u samom zakonu koji je usvojila Skupština. Štaviše, na osnovu istog zakona, zakonitost odluka Nezavisnog nadzornog odbora podleže kontroli sudske vlasti, a ne zakonodavne vlasti.

U tom kontekstu, Sud je naglasio da je Skupština, prilikom razrešenja (5) pet članova Nezavisnog nadzornog odbora kolektivno i bez elaborisanja bilo koje činjenice zasnovane na zakonu, već samo obrazloženjem da Nezavisni nadzorni odbor “prilikom donošenja odluke nije primenjivao važeće zakone”, odnosno zbog njihovog odlučivanja u konkretnim slučajevima, za šta članovi Nezavisnog nadzornog odbora uživaju nezavisnost i imunitet od razrešenja, a pored toga, to odlučivanje podleže kontroli sudske a ne zakonodavne vlasti, prekoračila granice nadležnosti nadzora nad radom javnih institucija, utvrđene stavom 9. člana 65. Ustava, pri tome kršeći garancije povodom

nezavisnosti Nezavisnog nadzornog odbora u vršenju svoje funkcije utvrđene stavom 2. člana 101. Ustav.

U tom kontekstu, Sud je naglasio da u vršenju svoje ustavne nadležnosti za nadzor rada Nezavisnog nadzornog odbora, Skupština ima i obavezu da očuva nezavisnost Odbora, koju je njemu sama odredila usvajanjem Ustava i Zakona o Nezavisnom nadzornom odboru civilne službe Kosova.

Sledstveno i konačno, Sud je utvrdio da Odluka [br. 08/V-029] Skupštine Republike Kosovo u vezi sa razrešenjem pet (5) članova Nezavisnog nadzornog odbora Civilne službe Kosova nije u saglasnosti sa stavom 2. člana 101. [Civilna Služba] Ustava Republike Kosovo.

ESLJP – važne odluke
(1. jul – 31. decembar 2021. godine)

*** Očigledna povreda u oduzimanju prava na kontakt roditelju koji prolazi kroz promenu pola (06/07/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **A.M. i drugi protiv Rusije** (predstavka br. 47220/19), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života)** Evropske konvencije o ljudskim pravima i **povrede člana 14. (Zabrana diskriminacije)** u vezi sa članom 8. Slučaj se odnosio na sudsku odluku da se ukinu prava A.M. na kontakt sa njenom decom, zato što je u to vreme prolazila kroz tranziciju pola. Sud je posebno utvrdio da nije bilo dokaza o bilo kakvoj potencijalnoj šteti za decu od tranzicije i da domaći sudovi nisu ispitali posebne okolnosti porodice. Štaviše, sud je utvrdio da je odluka očigledno zasnovana na rodnom identitetu podnosioca predstavke i da je stoga bila pristrasna.

*** Razlika u pravu na roditeljsko odsustvo je predstavljala rodnu diskriminaciju (06/07/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **Gruba i drugi protiv Rusije** (predstavke br. 66180/09, 30771/11, 50089/11 i 22165/12), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 14. (Zabrana diskriminacije)** u vezi sa članom 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) Evropske konvencije o ljudskim pravima za sve četiri prijave i **povrede člana 6 stav 1 (Pravo na pravično suđenje)** Konvencije u vezi sa predstavkom br. 22165/12 (g. Morozov). Slučaj se odnosio na razliku u pravu na roditeljsko odsustvo između policajaca i policajki. Sud je utvrdio da razlika u tretmanu između policajaca i policajke u pogledu prava na roditeljsko odsustvo nije bila opravdana. Vlasti nisu uspele da balansiraju legitimni cilj operativne efikasnosti policije i prava podnosioca predstavke da ne budu diskriminisan na osnovu pola. Sud je zaključio da je ova razlika u tretmanu predstavljala rodnu diskriminaciju.

*** Rusija nije uspeła da opravda nedostatak mogućnosti za istopolne parove da njihova veza bude zvanično priznata (13/07/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **Fedotova i drugi protiv Rusije** (predstavke br. 40792/10, 30538/14 i 43439/14), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na odbijanje da se registruje prijava o venčanju podnosioca predstavke, koji su istopolni parovi. Sud je utvrdio da je Rusija imala obavezu da

obezbedi poštovanje privatnog i porodičnog života podnosioca predstavke tako što bi obezbedila pravni okvir koji im omogućava da njihova veza budu priznata i zaštićena domaćim zakonom. Nedostatak bilo kakve mogućnosti za istopolne parove da njihova veza bude formalno priznata stvorila je sukob između društvene realnosti podnosioca predstavke i zakona. Sud je odbacio argument Vlade da bi interesi zajednice u celini mogli da opravdaju nedostatak mogućnosti istopolnim parovima da formalizuju svoje veze. Zaključio je da su ruske vlasti, uskraćujući pristup formalnom priznavanju njihovog statusa istopolnim parovima, otišle dalje od diskrecionog prava (granične procene) koje su uživali. Sud je naveo da je izbor najprikladnijeg oblika registracije istopolnih zajednica ostao na diskreciji tužene države.

*** Prebacivanje turskog novinara u Tursku, bez razmatranja njegovog zahteva za azil i rizika od zlostavljanja, krši Konvenciju (20/07/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **D protiv Bugarske** (predstavka br. 29447/17), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 3. (Zabrana neljudskog ili ponižavajućeg postupka)** i **povrede člana 13. (Pravo na delotvorni pravni lek)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na hapšenje na granici između Bugarske i Rumunije turskog novinara koji je tvrdio da beži od rizika od političkog progona u svojoj zemlji i njegovog hitnog preseljenja u Tursku. Događaji su se dogodili tri meseca nakon pokušaja državnog udara u Turskoj 2016. godine. Pred Sudom se podnosilac predstavke žalio da su bugarske vlasti odbile da pokrenu postupak za azil i da su ga vratile u Tursku, izlažući ga na taj način stvarnom riziku od zlostavljanja. Sud je posebno smatrao da, uprkos činjenici da je podnosilac predstavke izrazio bojazan da bi se mogao suočiti sa zlostavljanjem u slučaju da bude vraćen u Tursku, bugarske vlasti nisu razmotrile njegov zahtev za međunarodnu zaštitu.

*** Okolnosti oko posete mestu zločina od strane predsednika Porotnog suda izazvale su sumnje u njegovu nepristrasnost (31/08/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **Karrar protiv Belgije** (predstavka br. 61344/16), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 6. (Pravo na pravično suđenje)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na krivični postupak pokrenut protiv g. Karrara, nakon čega je osuđen za ubistvo svoje dvoje dece i osuđen na doživotni zatvor. Pred Sudom, podnosilac predstavke se žalio na nedostatak nepristrasnosti predsednika Porotničkog suda, posebno u vezi sa sastankom između predsednika i majke dece u nedelju pre suđenja. Sud je utvrdio da je ponašanje predsednika Porotničkog suda moglo da izazove objektivno opravdane sumnje u njegovu objektivnu nepristrasnost, dovodeći na taj način u pitanje nepristrasnost samog Porotničkog suda u

odlučivanju o krivičnoj optužbi protiv g. Karrara. Takođe je smatrao da bi utvrđivanje povreda samo po sebi predstavljalo dovoljnu pravičnu naknadu za nematerijalnu štetu koju je pretrpeo g. Karrar.

*** Osuđivanje imama na osnovu njegovih objava na Fejsbuku predstavlja povredu Konvencije (31/08/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **Üçdağ protiv Turske** (predstavka br. 23314/19), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 6, stav 1 (Pravo na pristup sudu) i povrede člana 10. (Sloboda izražavanja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na osudu g. Üçdağa zbog širenja propagande u korist terorističke organizacije zbog dve objave objavljene na njegovom Fejsbuk nalogu, kao i na odbijanje njegove pojedinačne prijave Ustavnom sudu, kao neblagovremene. U relevantno vreme, g. Üçdağ je bio javni službenik koji je radio kao imam u lokalnoj džamiji. Sporni postovi su uključivali dve fotografije (pojedinaca u uniformama sličnim onima pripadnika PKK i gomile koja demonstrira na javnoj ulici ispred vatre), koje su prvobitno podelila još dva korisnika Fejsbuka. Sud je smatrao da odluke domaćih sudova nisu pružile adekvatno objašnjenje razloga zbog kojih je sporni sadržaj morao biti protumačen kao odobravanje, hvaljenje i podsticanje metoda [koristeći] prinudu, nasilje ili pretnje koje sprovodi PKK u kontekstu njihovog objavljivanja. Sud je smatrao da su, osudivši g. Üçdağa optužbom za propagandu u korist terorističke organizacije za postavljanje kontraverznih sadržaja na njegovom Fejsbuk nalogu, domaće vlasti propustile da sprovedu odgovarajuću vežbu balansiranja u skladu sa kriterijumima postavljenim u svojoj sudskoj praksi između prava podnosioca predstavke na slobodu izražavanja i legitimnih ciljeva kojima se teži. Sud je takođe odlučio da je veoma striktno tumačenje Ustavnog suda vremenskog roka za podnošenje pojedinačne predstavke nesrazmerno ometalo pravo podnosioca predstavke na ocenu merituma njegove individualne prijave.

*** Marginalizacija udruženja podnosioca predstavke u političkim debatama na državnoj televiziji povredila je njenu slobodu izražavanja (31/08/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **Associazione Politica Nazionale Lista Marco Pannella protiv Italije** (predstavka br. 66984/14), Evropski sud za ljudska prava je većinom glasova utvrdio da je došlo do: **povrede člana 10. (Sloboda izražavanja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na žalbu udruženja podnosioca predstavke, italijanskog političkog udruženja koje je bilo zastupljeno u parlamentu, da nije pozvano da učestvuje u političkim debatama zakazanim tokom tri glavna programa o aktuelnim temama koje je emitovala državna radiodifuzna korporacija RAI.

Udruženje podnosilac predstavke se žalilo Regulatornoj upravi za komunikacije (AGCOM) na neravnotežu na njegovu štetu na određenim televizijskim programima. U dva navrata nisu preduzete dalje radnje po njihovoj žalbi. Tek nakon što se udruženje drugi put obratilo sudu, navodeći povredu načela res judicata, AGCOM je konačno naložio RAI-u da popravi njihovu ravnotežu koja je štetila interesima udruženja podnosioca predstavke. Stoga je bilo jasno da je udruženje podnosilac predstavke bilo odsutno u tri veoma popularna televizijska programa – koji su postali vodeće sredstvo predstavljanja političke debate i širenja političkih ideja i mišljenja u medijima – i da se našlo, ako ne i isključeno, barem visoko marginalizovano u medijskom izveštavanju o političkim debatama. Shodno tome, došlo je do povrede člana 10. Konvencije.

*** Osuđivanje muškarca što je dao svom trogodišnjem nećaku da nosi majicu u vrtiću sa sloganom “Ja sam bomba” i “Jihad, rođen 11. septembra”: nije povređen član 10. Konvencije (02/09/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **Z.B. protiv Francuske** (predstavka br. 46883/15), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da: **nije bilo povrede člana 10. (Sloboda izražavanja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na osudu Z.B.-a za veličanje hotimičnog ubistva zbog slogana („Ja sam bomba” i „Jihad, rođen 11. septembra”) na majici koju je poklonio nećaku za treći rođendan. Dečak je tada nosio majicu u vrtiću. Pred domaćim sudovima i Evropskim sudom, podnosilac predstavke je tvrdio da slogani treba da budu humorističnog tona. Sud je ponovio da su duhoviti govor ili oblici izražavanja koji se koriste za humoristički efekat zaštićeni članom 10. Konvencije pod uslovom da ostaju u granicama dozvoljenim tom odredbom. Pravo na humor nije bilo neograničeno i svako ko se oslanja na pravo na slobodu izražavanja morao je da preuzme „dužnosti i odgovornosti”. Sud je naglasio da ne može zanemariti važnost i težinu opšteg konteksta u ovom predmetu. Iako je proteklo više od 11 godina od događaja od 11. septembra 2001. godine do činjeničnog stanja u ovom predmetu, ipak je važno napomenuti da je neposredno pre toga bilo drugih terorističkih napada, koji su posebno izazvali smrt troje dece u školi. Sud je takođe naveo da činjenica da podnosilac predstavke nije imao veze sa terorističkom grupom i da nije zastupao terorističku ideologiju ne može umanjiti značaj uvredljive poruke. U konkretnim okolnostima slučaja, Sud je – koji je primetio da je trogodišnjak, kao nesvesni nosilac poruke, bio instrumentalizovan – utvrdio da su razlozi koje su dali domaći sudovi da osude podnosioca predstavke, zasnivajući se na potrebi da se spreči veličanje masovnog nasilja, izgledali „relevantni” i „dovoljni” da opravdaju predmetno uplitanje. Sud je dalje primetio da sankcija izrečena podnosiocu predstavke (novčana kazna i uslovna zatvorska kazna)

nije bila nesrazmerna legitimnom cilju kojem se težilo. Osporeno uplitanje se stoga moglo smatrati neophodnim u demokratskom društvu i nije bilo povrede člana 10. Konvencije.

*** Diskriminacija u slučaju starateljstva na osnovu odnosa majke sa drugom ženom (16/09/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **X. protiv Poljske** (predstavka br. 20741/10), Evropski sud za ljudska prava je sa šest glasova za i jednim protiv utvrdio da je došlo do: **povrede člana 14. (Zabrana diskriminacije) u vezi sa članom 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na postupak koji je podnosilac predstavke pokrenula da ospori uklanjanje svog najmlađeg deteta iz starateljstva nakon što je njen bivši suprug izmenio aranžmane starateljstva naloženih u presudi o razvodu braka. Ona je navela da su sudovi postupili u njegovu korist zbog njene veze sa drugom ženom. Pozivajući se na član 14 u vezi sa članom 8, podnosilac predstavke se žalila da su domaći sudovi odbili da joj daju starateljstvo nad detetom na osnovu njene seksualne orijentacije. Sud je utvrdio da su seksualna orijentacija i veza podnosioca predstavke sa drugom ženom stalno bili u centru razmatranja i prisutni u svakoj fazi sudskog postupka. Sud je zaključio da je postojala razlika u tretmanu između podnosioca predstavke i bilo kog drugog roditelja koji je želeo da ima puno starateljstvo nad svojim detetom. Ta razlika je bila zasnovana na njenoj seksualnoj orijentaciji i stoga je predstavljala diskriminaciju.

*** Odbijanje građanske tužbe na osnovu jurisdikcionog imuniteta Vatikana nije povredilo Konvenciju (12/10/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **J.C. i drugi protiv Belgije** (predstavka br. 11625/17), Evropski sud za ljudska prava je većinom glasova (šest glasova za i jedan protiv) utvrdio da: **nije bilo povrede člana 6 stav 1 (Pravo na pristup sudu)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj je pokrenuo pitanje imuniteta Svete Stoleice od nadležnosti domaćih sudova. To se posebno odnosilo na tužbu za obeštećenje koju su pokrenula 24 podnosioca predstavke protiv Svete stolice i jednog broja vođa belgijske katoličke crkve i katoličkih udruženja, tvrdeći da je šteta prouzrokovana strukturalnim nedostatkom načina na koji se država pozabavila problemom seksualnog zlostavljanja u Crkvi. Pošto su belgijski sudovi utvrdili da nemaju nadležnost u pogledu Svete stolice, podnosioci predstavke su tvrdili da im je uskraćen pristup sudu i pozivali su se na član 6, stav 1, pred Evropskim sudom za ljudska prava.

Sud je utvrdio da odbacivanje postupka od strane belgijskih sudova zbog odbijanja nadležnosti za suđenje o deliktnom postupku koji su podnosioci predstavke pokrenuli protiv Svete Stoleice nije odstupilo od opšte priznatih principa međunarodnog

prava u pitanjima imuniteta države, i da se ograničenje na pravo na pristup sudu stoga ne može smatrati nesrazmernim legitimnim ciljevima kojima se teži.

*** Predugačak postupak u dva različita slučaja (12/10/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **Bara i Kola protiv Albanije** (predstavka br. 43391/18 i 17766/19), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 6 stav 1 (Pravo na suđenje u razumnom roku)** Evropske konvencije o ljudskim pravima i **povrede člana 13. (Pravo na delotvorni pravni lek)** koja se odnosi samo na prvog podnosioca predstavke. Slučaj se odnosio na postupke pred domaćim sudovima u vreme kada su se odvijale reforme pravosuđa. Izbor na mesto rektora univerziteta bio je u pitanju u slučaju g. Bare, dok se u slučaju g. Kola odnosio na njegovo suđenje za ubistvo. Sud je posebno utvrdio da, čak i uzimajući u obzir reforme pravosuđa koje su se u to vreme odvijale u Albaniji, domaći sudovi nisu dovoljno ekspeditivno rešavali predmete podnosioca predstavke, što znači da se postupak nije odvijao u razumnom roku. Pored toga, sud je utvrdio da novi pravni lek prema Zakonu o parničnom postupku koji je usvojen 2017. godine nije pomogao u ubrzanju postupka, ostavljajući prvog podnosioca predstavke bez pravnog leka na raspolaganju za rešavanje povrede njegovih prava iz člana 6, stav 1. Međutim, Sud je naveo da je novi pravni lek u principu kompatibilan sa članom 13 i da stoga mora biti iscrpljen pre nego što se slične žalbe podnose Sudu.

*** Omogućavanje povećane zaštite šefu države posebnim zakonom o uvredi je nespojivo sa Konvencijom (19/10/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **Vedat Şorli protiv Turske** (predstavka br. 42048/19), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 10. (Sloboda izražavanja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na osudu podnosioca predstavke na kaznu zatvora – sa obustavom izricanja presude na pet godina – zbog vređanja predsednika Republike, zbog dve objave koje je podelio na svom Fejsbuk nalogu. Sadržaj je, između ostalog, obuhvatao karikaturu i fotografiju predsednika Republike uz satirične i kritičke komentare o njemu. Presuda kojom se podnosilac predstavke osuđuje zasnovana je na članu 299. Krivičnog zakonika, koji je pružio viši stepen zaštite predsedniku Republike nego drugim licima. Sud je posebno utvrdio sledeće:

- U ovom slučaju nije bilo opravdanja za stavljanje g. Şorlija u policijski pritvor i istražni pritvor ili za izricanje krivične sankcije, uprkos činjenici da je donošenje presude kojom je izrečena zatvorska kazna obustavljeno. Takva sankcija je, po svojoj prirodi, neizbežno imala zastrašujući efekat na spremnost dotične osobe da izrazi svoje stavove o pitanjima od javnog interesa, posebno u pogledu efekata osude.

- Prijavljeni krivični postupak, pokrenut po članu 299. Krivičnog zakonika, bio je nespojiv sa slobodom izražavanja. Omogućavanje povećane zaštite posebnim zakonom o uvredi, po pravilu, ne bi bilo u skladu sa duhom Konvencije, a interes države da zaštiti ugled svog šefa države ne bi mogao poslužiti kao opravdanje za priuštavanje šefu države privilegovanog statusa ili posebne zaštite *vis-a-vis* prava na prenošenje informacija i mišljenja u vezi sa njim.

- Ovi nalazi su implicirali da je povreda prava g. Šorlija iz člana 10. Konvencije proistekla iz problema u izradi i primeni člana 299. Krivičnog zakonika. Po mišljenju Suda, usklađivanje relevantnog domaćeg zakona sa članom 10. Konvencije predstavljalo bi odgovarajući oblik obeštećenja koji bi omogućio da se stane na kraj utvrđenoj povredi.

*** Automatsko nametanje redosleda prezimena, prvo očevog, pa zatim majčinog, kada se roditelji ne slažu, je diskriminatorno (26/10/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **León Madrid protiv Španije** (*predstavka br. 30306/13*), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 14. (Zabrana diskriminacije) u vezi sa članom 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na zahtev podnosioca predstavke da se preokrene redosled prezimena pod kojima je registrovana njena maloletna ćerka (rođena 2005. godine). U relevantno vreme, španski zakon je predviđao da u slučaju neslaganja između roditelja, dete nosi očevo prezime praćeno prezimenom majke. Podnosilac predstavke je tvrdio da je ova uredba diskriminatorna. Automatska priroda primene zakona u relevantno vreme – koja je sprečila domaće sudove da uzmu u obzir posebne okolnosti predmetnog slučaja – nije mogla, po mišljenju Suda, biti valjano opravdana Konvencijom. Dok se pravilo da bi očevo prezime trebalo da bude na prvom mestu, u slučajevima kada se roditelji ne slažu, može pokazati neophodnim u praksi i nije nužno nespojivo sa Konvencijom, nemogućnost odstupanja od tog pravila bila je preterana i diskriminatorna prema ženama. Pored toga, dok bi stavljanje očevog prezimena na prvo mesto moglo služiti u svrhu pravne sigurnosti, u istu svrhu moglo bi služiti i majčino prezime na tom mestu. Razlozi koje je navela Vlada stoga nisu bili dovoljno objektivni i razumni da bi opravdali razliku u tretmanu nametnutom podnosiocu predstavke.

*** Doživotne kazne sa jedinom mogućnošću uslovnog puštanja na slobodu nakon 40 godina zatvora su nespojive sa Konvencijom (28/10/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **Bancsók i László Magyar (br. 2) protiv Mađarske** (*predstavke br. 52374/15 i 53364/15*), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 3. (Zabrana neljudskog ili ponižavajućeg**

postupka) Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na izricanje doživotnih kazni sa mogućnošću uslovnog puštanja na slobodu tek nakon 40 godina zatvora. Sud je utvrdio da takve kazne, u stvari, ne nude nikakve realne izglede za oslobađanje, te da stoga nisu u skladu sa Konvencijom.

*** Poljska mora da preduzme brze mere kako bi rešila nedostatak nezavisnosti Nacionalnog saveta pravosuđa (08/11/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **Dolińska-Ficek i Ozimek protiv Poljske** (*predstavke br. 49868/19 i 57511/19*), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 6, stav 1 (Pravo na pravično suđenje)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Predmet se tiče žalbenih navoda dvojice sudija da Veće Vrhovnog suda za vanrednu reviziju i javne poslove, koje je odlučivalo o predmetima koji se tiču njih, nije bilo „sud osnovan zakonom“ i nije bilo nepristrasno i nezavisno. Posebno su se žalili da je Veće za vanrednu reviziju i javne poslove, jedno od dva novoformirana veća Vrhovnog suda, bilo sastavljeno od sudija koje je imenovao predsednik Poljske na preporuku Nacionalnog saveta pravosuđa („NSJ“), ustavnog organa u Poljskoj koji štiti nezavisnost sudova i sudija, a koji je predmet kontroverzi od stupanja na snagu novog zakona koji predviđa, između ostalog, da njegove sudijske članove više ne biraju sudije, već Sejm (donji dom Parlamenta). Predmet je jedan od 57 zahteva protiv Poljske, podnesenih u periodu 2018.-2021., a koji se odnose na različite aspekte reorganizacije poljskog pravosudnog sistema započete 2017. godine. Sud je naglasio da njegov zadatak nije bio oceniti legitimnost reorganizacije poljskog pravosuđa u celini, već utvrditi jesu li, i ako jesu kako, promene uticale na prava gđe. Dolińska-Ficek i g. Ozimeka prema članu 6. stav 1. Konvencije. Sud je utvrdio da je na postupak imenovanja sudija neopravdano uticala zakonodavna i izvršna vlast. To je predstavljalo temeljnu nepravilnost koja je negativno uticala na celi proces i ugrozila legitimitet Veća za vanrednu reviziju i javne poslove Vrhovnog suda, koje je ispitivalo predmete aplikantata. Veće za vanredne revizije i javne poslove stoga nije bilo „nezavisan i nepristran sud osnovan zakonom“ u smislu Evropske konvencije. Presuda uveliko nalikuje presudi **Reczkowicz protiv Poljske** (*br. 43447/19*) iz jula 2021. Međutim, u ovoj je presudi utvrđeno dodatno očito kršenje domaćeg prava jer je, „očito kršeći vladavinu prava“, predsednik Poljske izvršio sudska imenovanja uprkos pravosnažnoj sudskoj naredbi kojom se obustavlja sprovođenje rezolucije Nacionalnog saveta pravosuđa kojom se sudije preporučuju Veću za vanrednu reviziju i javne poslove. Kako je povreda prava aplikantata proizašla iz izmena poljskog zakonodavstva koje su poljskom pravosuđu oduzele pravo da bira sudske članove NSJ-a i omogućile izvršnoj i zakonodavnoj vlasti da se direktno ili indirektno mešaju u postupak imenovanja sudija, čime je sistemski kompromitovan legitimitet suda sastavljenog od sudija koji su na taj način

imenovani, potrebna je brza korektivna mera od države Poljske. Kada Sud utvrdi povredu Konvencije, država ima pravnu obavezu prema članu 46. Konvencije da odabere, pod nadzorom Komiteta ministara, opšte i/ili pojedinačne mere koje će usvojiti u svom domaćem pravnom poretku da bi okončala povredu koju je utvrdio Sud i popravila situaciju. Stoga je na državi Poljskoj da izvuče potrebne zaključke iz ove presude i preduzme odgovarajuće mere kako bi rešila probleme u korenu kršenja koje je utvrdio Sud i sprečila da se slična kršenja dogode u budućnosti.

*** Teret dokazivanja je na nadležnima u odštetnom zahtevu za ubistvo ratnog zatočenika (25/11/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **Baljak i drugi protiv Hrvatske** (predstavka br. 41295/19), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 6 stav 1 (Pravo na pravično suđenje)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na odbacivanje tužbe podnosioca predstavke za naknadu štete protiv države od strane domaćih sudova na osnovu toga što nisu uspeali da dokažu da je država bila odgovorna za smrt njihovog rođaka, uprkos činjenici da su ga zatvorili hrvatski vojnici i odveli na nepoznatu lokaciju, a njegovo telo je godinama kasnije pronađeno u masovnoj grobnici sa prostrelnom ranom u glavi.

Sud je posebno utvrdio da je zaključak koji su domaći sudovi doneli kada su odbacili tužbu bio očigledno neobrazložen. Domaći sudovi su podnosiocima predstavke nametnuli nedostižan standard dokazivanja, što je posebno bilo neprihvatljivo s obzirom na ozbiljnost radnji o kojima je reč. Sud je dalje smatrao da je tužba podnosioca predstavke u vezi sa nalogom domaćih sudova da oni plate troškove zastupanja države u parničnom postupku bila preuranjena i odbacio je, kao neprihvatljivu.

*** Nema povrede Konvencije u slučaju protiv urednika za pravo na zaborav (25/11/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **Biancardi protiv Italije** (predstavka br. 77419/16), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da: **nije bilo povrede člana 10. (Sloboda izražavanja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosio na "pravo osobe da bude zaboravljena". Podnosilac predstavke, bivši glavni urednik onlajn novina, proglašen je odgovornim u parničnom postupku, jer je na veb stranici svojih novina zadržao članak u kojem se izveštava o tuči u restoranu, dajući detalje o povezanom krivičnom postupku. Sudovi su posebno primetili da podnosilac predstavke nije uspeo da deindeksira oznake na članku, što znači da je svako mogao da ukuca u pretraživač ime restorana ili njegovog vlasnika i da ima pristup osetljivim informacijama o krivičnom postupku, uprkos zahtevu vlasnika da se članak ukloni. Sud je delio stanovište Vlade da su ne samo provajderi internet pretraživača mogli biti obavezani deindeksirati materijal, već i administratori novinskih

ili novinarskih arhiva dostupnih putem Interneta, kao što je podnosilac predstavke. Sud se takođe složio s presudama domaćih sudova da je produženim i lakim pristupom informacijama o krivičnom postupku protiv vlasnika restorana povređeno njegovo pravo na ugled. Pravo podnosioca predstavke na prenošenje informacija prema Konvenciji stoga nije povređeno, tim više s obzirom na to da zapravo nije bio dužan ukloniti članak sa interneta. Ovo je prvi slučaj u kojem je Sud ispitao da li je građanska odgovornost novinara zbog propusta da deindeksira informacije objavljene na Internetu u skladu sa članom 10. Konvencije.

*** Der Standard nije trebalo da bude primoran da otkrije lične podatke komentatora na mreži (07/12/2021)**

U svojoj presudi Veća u slučaju **Standard Verlagsgesellschaft mbH protiv Austrije (br. 3)** (predstavka br. 39378/15), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 10. (Sloboda izražavanja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Slučaj se odnosio na sudske naloge medijskoj kompaniji podnosiocu predstavke da otkrije informacije o registraciji registrovanih korisnika koji su postavili komentare na njegovu veb stranicu, der Standard.at, veb stranicu novina Der Standard. Ovo je usledilo nakon komentara koji su navodno povezivali političare sa, između ostalog, korupcijom ili neonacistima, koje je kompanija podnosilac predstavke uklonila, iako je odbila da otkrije informacije komentatora.

Sud je posebno utvrdio da korisnički podaci ne uživaju zaštitu „novinarskih izvora“ i da nema apsolutnog prava na online anonimnost. Međutim, domaći sudovi nisu uravnotežili interese tužitelja s aplikativnim interesima da sačuva anonimnost korisnika kako bi pomogao u promovisanju slobodne razmene ideja i informacija koje su zaštićene članom 10. Sudski nalozi stoga nisu bili neophodni u demokratskom društvu.

(Za više detalja posetite sajt Evropskog suda za ljudska prava: www.echr.coe.int)

INFORMACIJE O USTAVNOM SUDU

Zgrada Ustavnog suda:

Ustavni sud Republike Kosovo, od svoje funkcionalizacije 2009. godine je smešten u zgradi bivšeg Zaštitnog korpusa Kosova ZKK, koja se nalazi u centru Prištine, u Gradić Pejtonu. Ova lokacija Suda, u centru glavnog grada, je simbol jednakog pristupa na ustavnu pravdu svih građana i drugih ovlašćenih stranki. Ova zgrada se tokom godina prilagođavala potrebama i prirodi rada Ustavnog suda. Ovo je urađeno uz pomoć donatora. Konkretno, sudnica je finansirana od strane Ustavnog suda Republike Turske 2010. godine, osnivanje biblioteke Suda je u potpunosti projekat GIZ za pravnu reformu, a dodatne kancelarije-kontejneri su donacija Ustavnog suda Republike Turske 2011. godine.

Zgrada Suda ima korisnu prostoriju za rad od 1 937 m² u kojoj rade 65 radnika.

ADRESA

Ulica: "Perandori Justinian", nr. 44, 10 000 - Priština

Tel: +383 (0)38 60 61 62

Mob: +383 (0)45 200 595; +383 (0)45 200 576

Fax: +383 (0)38 60 61 70

E-mail: gjkata.kushtetuese@gjk-ks.org

Veb: www.gjk-ks.org